РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу.
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893
"SVOBODA"
"LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 5-го січня 1918. Ч. 3. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Saturday, January 5, 1918. No. 3.

БОЛЬШЕВИКИ ПРИЗНАЮТЬ НЕЗАВИСИМІСТЬ УКРАЇНИ.

Українське правительство буде вести на власну руку свої міжнародні справи.

Делєґація українських послів до установчих зборів прибула до Петрограду.

Установчі Збори Росії мають бути скликані на день 18. січня.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 4, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Большевики хочуть признати независимість України, але жадають вольної руки проти ґен. Каледіна.

ЛОНДОН, 4. січня. — Кореспондент „Ексчендж Телеграф Компани" доносить з Петрограду, **що російські народні комісарі (правительство большевиків) рішили розпочати переговори з правительством України НА ПІДСТАВІ ПРИЗНАНЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ, однак під услівем, що Україна не буде ставити перешкод у военних операціях проти козацького отамана, ґен. Каледіна.**

Загально припускають, що переговори мали би відбути ся в Смоленску і Вітебску.

ВІДПОВІДЬ БОЛЬШЕВИКІВ НА УЛЬТИМАТ УКРАЇНИ.

Зміни в українськім правительстві.

Американський кореспондент „Таймс-у", Гаролд Віліямс, доносить у своїй телеграмі з Петрограду (з дня 3. січня) між иншим отсе:

Українське правительство зажадало від народних комісарів рішучої заяви, чи правительство большевиків є з Україною на военній стопі чи на мирній.

Народні комісарі заявили у своїй відповіди, що вони є готові заключити мир з Україною і признати независимість України під услівем, коли українське правительство згодить ся вважати ґен. Каледіна за ворога революції і позволить через свої землї на перехід війск проти Каледіна.

Дивними під сю пору незрозумілими виглядають зміни, які зайшли в українськім правительстві. Уряд міністра війни, Петлюри, орґанізатора української армії, обіймив адвокат Порш. Инші зміни позволяють припускати можливість зміни недавно сильного антаґонізму України супроти центральних держав.

БОЛЬШЕВИКИ ПРИЗНАЛИ НЕЗАВИСИМІСТЬ УКРАЇНИ.

ПЕТРОГРАД, 4. січня. — **На нинїшнім засіданю ради народних комісарів** (кабінету большевиків) **запало рішенє, щоби ПРИЗНАТИ НЕЗАВИСИМІСТЬ УКРАЇНИ.**

УКРАЇНСЬКІ ДЕЛЄҐАТИ ПРИБУЛИ ДО БРЕСТЯ ЛИТОВСЬКОГО.

Україна буде вести на власну руку свої міжнародні справи.

АМСТЕРДАМ, 4. січня. — Телеграма з Бреся Литовського доносить, **що українські мирові делеґати вже тут прибули і заявили, що українське правительство робить приготованя ВЕСТИ ВСЮДИ НА ВЛАСНУ РУКУ СВОЇ МІЖНАРОДНІ СПРАВИ.**

Звіт українських мирових делеґатів перед Українською Центральною Радою.

СТОКГОЛЬМ, 4. січня. — Українські делеґати, які були в Брестю Литовськім, здали Раді звіт, Один з них, іменем Левитський, сказав, що Німці незвичайно цікавлять ся силою української армії. Вони також запитували, чи українські делеґати хочуть зробити якусь заяву. Відповідь була: **„Жадна заява щодо розему".**

Українські делеґати питали делеґатів народних комісарів (правительства большевиків) про протоколи з переговорів в справі розему. Найшли, що протоколи були списані німецьким професором. Промови німецьких делеґатів були списані старанно, натомісць російських делеґатів дуже коротко. Часом було записане в протоколї ось-що: „Російські делеґати щось говорили, але я не був всилї їх зрозуміти".

Російські делеґати мали невправлених стенографів, які пропустили богато уваг.

„Ми віднесли загальне вражінє, — сказав Левитський — що Німці хочуть мира, але якого рода мира, сього ми не знаємо".

Другий делеґат, Гасенко, оповідав про свої приватні розмови з німецькими, австрійськими і болгарськими делеґатами. Всі вони показували велике заінтересованє щодо української армії. „Чи можна вважати вашу армію чинною? — запитав німецький генерал Гофман. **„Наша армія є карна і я надію ся, що карна армія дасть докази своєї чинности"** — відповів Гасенко.

Делеґація українських послів в Петрограді.

ПЕТРОГРАД, 2. січня. — **Делеґація, зложена з кількох українських послів, вибраних до установчих зборів, прибула нині до Петрограду і зажадала від ради народних комісарів (правительства большевиків) відповіди, коли засіданє установчих зборів буде отворене.**

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬ СЯ!

ВСІМ ЧЛЕНАМ НАШОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ І ВСІМ ЇЇ ПРИХИЛЬНИКАМ ЖЕЛАЄ ВЕСЕЛИХ І ЩАСЛИВИХ СЬВЯТ

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКР. НАР. СОЮЗА.

ЗМАГАНЯ НАРОДІВ до самостійности.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 4, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Домаганя Литовців.

СТОКГОЛЬМ, 4. січня. Представники литовських партій в Стокгольмі ухвалили резолюцію, в якій заявляють, що Росія втратила своє право щодо Литви, яка повинна тепер проголосити **независимість в обсягу своїх природних етноґрафічних границь;** що Німеччина, якої війска тепер обсадили Литву, повинна признати независимість Литви, включаючи також і литовську частину Східних Прус, та опорожнити Литву зі своїх війск.

Дальше ухвалено, щоби литовській армії, яка находить ся в силї около 100.000 в Росії, позволено обсадити свій рідний край і завести в нїм лад. Під опікою своєї народної армії литовський нарід висказав би свої домаганя на литовських установчих зборах і утворив би своє власне правительство.

Литва повинна мати також своїх власних відпоручників на мирових переговорах, на котрих будуть рішати ся справи Литви. Коли би Росія на будуче була відтята від моря, литовські пристани повинні бути отворені для потреб Росії.

Вкінци поставлено домаганє, щоби Росія і Німеччина заплатили Литві відшкодованє за втрату, спричинену підчас війни.

В конґресі домагають ся независимости Ірляндії.

ВАШІНҐТОН, 4. січня. — Посол з Монтани, панна Дж. Ранкін, внесла нині в конґресі спільну резолюцію, **в якій містить ся заява, що американське правительство признає право Ірляндії до політичної независимости,** та що ми зачисляє Ірляндію до тих країв, за яких свободу і демократію ми ведемо війну."

Швеція признала независимість Фінляндії.

ЛОНДОН, 4. січня. — Телеграма бюра Райтера доносить зі Стокгольму, що шведська рада міністрів, яка відбула засіданє під проводом короля Ґустава, **рішила признати независиміть Фінляндії.**

Мирові переговори.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 4, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Большевики не згодять ся на мирові услівя Німеччини.

ПЕТРОГРАД, 3. січня. — **Лев Троцький, большевицький міністер загр. справ, заявив нині, що правительство російських робітників не згодить ся на мирові услівя Німеччини.**

Троцький зложив сю заяву на засіданю центрального комітету ради роб. і салд. депутатів, виголосивши передше промову, в якій назвав німецькі предложеня „скритими і підступними".

Заявляючи, що правительство російських робітників не може згодити ся на такі услівя, Троцький сказав, що коли центральні держави не згодять ся на те, щоби польський, литовський і прочі пограничні народи мали свободу рішати про свою долю, **зайде конечність боронити російську революцію.**

Большевики поставлять зі своєї сторони нові жаданя.

ЛОНДОН, 4. січня. — Телеграма з Петрограду до „Дейли Мейл", датована в середу, доносить:

„Російські делеґати поставлять тепер німецьким союзникам свої проти-услівя, які прийдуть під дискусію на найблизшім засіданю мирових делеґацій, котрі мають зійти ся поновно в суботу до Бреста Литовського.

„Предложеня російських делеґатів будуть обіймати між иншим **жаданє безпроволочного опорожненя занятих земель** з огляду на маюче ся перевести загальне голосованє населеня, та доманганє, щоби сї опорожнені землї були віддані під управу місцевих вибраних представників народу, яким стануля би до помочи місцева міліція".

Дві партії між німецькими делеґатами.

Між делеґатами на конференції в Брестю Лит. зі сторони німецьких союзників дасть ся завважати два відмінні напрями доносить петроградський кореспондент до „Дейли Нюс".

Одна партія обіймає делеґатів, представників заборчих плянів; вони стоять під проводом ґен. Гофмана. До другої належать делеґати більше умірковані під проводом д-ра Кільмана і гр. Черніна. Часто приходило до тертя між обома напрямами. Його полагоджувано на візванє з Берліна, який все стояв по стороні обох заграничних міністрів. Ґен. Гофман займав все становище чисто військове і робив закид Росії, що вона, користаючи з розему, уживає сю нагоду до аґітації між німецькими жовнірами.

Між російськими делеґатами панує переконанє, що Німеччина уступить перед домаганями Росії щодо опорожненя Польщі і Литви, аби не втратити користи, яку вона зискала через договір з Росією.

Причиною, що російські делеґати жадають перенесеня дальшої мирової конференції до Стокгольму, є бажанє, щоби вона була більше публична.

В тій справі большевики заявили ось-що:

„Признаємо, що Стокгольм є не зовсім невтральний, то вже таки є він більше невтральний ніж німецька военна кватира".

Чи може Росія вести дальше війну.

Американський кореспондент, Гаролд Віліямс, подає у своїй кореспонденції з 2. січня між иншим також отсю вістку:

„На вчерашнім засіданю „савєту" (ради роб. і салд. депутатів), коли Каменев заявив, що услівя Німеччини є неможливі до принятя, відпоручники від кождої поодинокої армії вставали по черзї і складали заяву, **що жовніри не будуть і не можуть дальше бити ся.** Тому, коли не станеть ся яке чудо, Росії грозить безвихідно заключенє понижаючого мира, подиктованого Німцями.

Росія може поставити не більшу як 3-міліонову армію.

ПЕТРОГРАД, 3. січня. — Здержанє веденя дальших мирових переговорів в Брестю Литовськім і відмовна відповідь Німеччини, щоби перенести мирову конференцію до Стокгольму, дали привід до дискусії в справі дальшого веденя війни. Загально припускають, що Росія мусїла би вести дальшу війну зі значно зменьшеною армією. **Вона не могла би виносити більше ніж 3,000.-000 жовнірів.**

Докоряють большевикам, що вони знищили армію.

ПЕТРОГРАД, 3. січня. — Часопись „Новая Жизнь", орґан Максима Горкого, помістила статю, роблячи докори большевикам.

„Чи ви дійсно маете намір відновити війну з Німеччиною, — питає часопись большевиків — **відновити війну, коли стараннями вашого полевого маршалка, Криленка, очищено армію з офіцирів і перемінено її в хаотичну масу, з котрої половина жовнірів втікла, а решту, яка ще й доси була би спосібна до дальшої боротьби, вислано на внутрішні боєві фронти, — відновити війну, коли всі фабрики амуніції і весь промисл зістав зліквідований через контролю робітників,** коли зелїзничий рух знищено через постійну боротьбу зі союзом зелїзничих робітників, — відновити війну, коли на боєвім фронтї і дома голод прибирає щораз більші розміри, — відновити війну в часі, коли ціла популярність ради народних комісарів була оперта на підставі, що вони положили конець війнї і дали народови справедливий, революційний і демократичний мир?"

„Новая Жизнь" бачить одну можливу дорогу, щоби вийти з теперішнього положеня, а іменно скликати безпроволочно установчі збори.

Военний стан в Москві.

ВАШІНҐТОН, 3. січня. — Москва находить ся в станї загального безправя і неладу. **Проголошено военний стан.**

Департамент загр. справ одержав нині вістку, що большевики захопили в Москві у свої руки всї банки та загрожують конфіскатою фабрик.

Отсих кілька вістий вдало ся відчитати з телеграми, наданої консулем в Москві.

1.100 машинових крісів знищено.

ПЕТРОГРАД, 3. січня. — З причини загадочного огню і вибуху у військових маґазинах в Ґутуєвськім басейні в Петроґраді зістало знищених 1.100 воздушних машинових крісів і значна скількість амуніції. Також згинуло около 20 людий.

Торговля на російськім боєвім фронтї розвиває ся.

ЛОНДОН, 3. січня. — Російський кореспондент, який звиджував боєву лінію на північнім фронтї, оповідає, що там обі сторони ведуть торговлю на великі розміри.

Німецькі і російські жовніри ведуть торговлю на чисто готівковій підставі. Німці продають тютюн, годинники, шампан, бритви і ножики, що Москалї дуже радо купують. Натомісць російські жовніри продають богато мила.

Домашна війна в Росії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 4, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

УСТАНОВЧІ ЗБОРИ РОСІЇ НАЗНАЧЕНІ НА ДЕНЬ 18. СІЧНЯ.

ЛОНДОН, 4. січня. — **Правительство большевиків назначило отворене установчих зборів на день 18. січня під услівем, коли під сю пору буде присутних 400 послів.**

Порішено отворити установчі збори, скоро прибуде трета часть послів.

ПЕТРОГРАД, 2. січня — На конференції всїх партій з виїмком большевиків рішено, що засіданє установчих зборів повинно розпочати ся, скоро лише прибуде до Петрограду одна трета часть всїх вибраних послів.

Большевики іменували трох послів.

ПЕТРОГРАД, 2. січня. — Правительство большевиків проголосило нині іменованє трох російських послів для заграничних держав.

Іменовані є слідуючі:

Амбасадором в Лондонї — Літвінов. Послом в Швайцарії — Карпінський. Послом в Швеції — Боровський-Орловський.

Всї три новоіменовані посли були засуджені царським правительством на засланє.

ЛОНДОН, 3. січня. — Лев Троцький, большевицький міністер загр. справ, видав приказ, щоби російський амбасадор в Лондонї передав Літвінову всї гроші і документи, які належать до републики.

Урядники амбасади кажуть, що Літвінов в сїй справі ще не був в посольстві, але коли би він і зажадав, то не дістане.

2.000 козаків згинуло підчас експльозії складу амуніції.

СТОКГОЛЬМ, 4. січня. — Телеграма з Гапаранди до часописи „Тіднінґен" доносить, що на російськім полуднево-західнім фронтї лучив ся вибух складу амуніції, в наслідок ного всї будинки у віддаленю двох кільометрів зістали знищені.

Два поїзди козаків, які якраз тодї находили ся в дорозї домів, впали також жертвою, **спричинюючи смерть 2.000 людий.**

ВАЖНЕ ДЛЯ ПП. ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ЧАСОПИСИ „СВОБОДА".

Сим повідомляєть ся ПП. Передплатників, що повідомлень про скінчене передплати Адиністрація „Совободи" не висилає. Длятого просимо, щоб кождий передплатник звертав пильну увагу на дату скінченя реченця його передплати, яка находить ся при кождій адресі, наклеєній на часописи. Всїм тим ПП. Передплатникам, котрі при своїх адресах на часописи при своїх адресах мають зазначені дати 31|17, 1|18, 2|18, 3|18, 4|18, 5|18, кінчить ся передплата в сім тижни. Хто не відносить передплати до 10 днів від зазначеної дати, тому дальша висилка часописи буде здержана. Задлятого сподїємо ся, що ПП. Передплатники будуть завчасу спішити ся з відновленем передплати.

Адміністрація „Свободи".

До наших передплатників і прихильників.

Отсим повідомляєть ся всїх Вп. Передплатників, що задля незвичайної дорожнечі друкарських матеріялів, Адміністрація часописи „Свободи" є приневодена підвисшити з днем 3-го січня 1918 р. передплату сеї часописи.

З тим днем передплата буде виносити:

В Злучених Державах на рік	$3.00
„ „ „ на 6 місяців	1.75
„ „ „ на 3 місяці	1.00
В Джерзи Сіти і за границею на рік	3.50
„ „ „ „ „ на пів року	2.00
„ „ „ „ „ на квартал	1.25

Адміністрація „Свободи" надієть ся, що Вп. Передплатники оцінять слушно її дотеперішні заходи і стараня для поширеня сего видавництва та зволять і на будуче підпирати нашу часопись, передплачуючи її самі як і заохочуючи своїх знакомих і приятелів до громадної передплати сеї найстаршої української часописи в Америці.

"SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, editor, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

ВСІМ НАШИМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЧИТАЧАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ З ДНЕМ ХРИСТОВОГО РІЗДВА УСЬОГО НАЙКРАСШОГО ДОБРА БАЖАЄ

РЕДАКЦІЯ.

З БІЖУЧОЇ ХВИЛІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 4, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Большевики признають самостійну Україну.

Позавчера була телеграма з Петрограду, яка доносила, що Українська Центральна Рада вислала до правительства большевиків ультимат, в якім домагала ся в протягу 24 годин усуненя московських війск з території України, і заяви правительства большевиків, чи воно є у военнім стані з Україною чи в мирнім.

Правительство большевиків, як видно, старало ся задоволити домаганє У. Ц. Ради, бо — як подають депеші — вчера воно вислало до Києва заяву, що **признає Україну самостійною державою.**

Одначе ся заява большевиків не сповняє тих домагань, які поставила їм У. Ц. Рада. Большевицьке правительство може признавати Україну самостійною державою або ні — український нарід самий вже про се рішив. Тепер ходить о те, щоби воно, особливо як вже признало самостійність України, — забрало з її земель свої війска, бо инакше український нарід мусить вважати, що большевики ідуть проти них війною і мусить на се відповісти оружем.

Можливо, що большевики хотять уникнути війни з Україною і можливо, що дали в тім напрямі які запевненя, але покищо про се нема ще жадних вістий.

Стремлїня українських політиків.

Філїпс Прайс, петроградський кореспондент часописи „Манчестер Ґардіян" (в Англії), в числї 22.260, з 11. грудня 1917 року пише:

„Українські жовніри розвинули в собі сильне національне почутє, сформували окремі полки і підлягають Українській Центральній Раді в Києві. Ся остання є властию в полудневозахідній Росії. Українці клонять ся до мира з ріжних причин. Вони хочуть порозуміня з Австрією, в тій цїли, щоби установити ряд федеративних держав у східній Европі, і тому вони з великим заінтересованем слідять процес відроженя Австрії. Київ є нині осередком федералїстичної пропаґанди в цїлій Росії і жерелом руху, який помагає в повставаню ряду федеративних республик в Росії та в навязуваню сердечних зносин з відродженою Австрією, яку вони хочуть вирвати злід німецької геґемонії".

Польська шляхта в небезпеці.

Вісти з Бреста Литовського повідомили сьвіт, що тамошні вступні мирові переговори покищо розбили ся з приводу виступу делеґатів української републики.

По їх виступі, значить по заяві, що Україну обовязували би тільки такі умови, які підписали би представники У. Ц. Ради, німецькі делеґати заявили, що не мають охоти вести переговори з представниками тільки одної ґрупи, бо по заключеню з ними мира Українці могли би дальше вести війну.

Українська заява змусила також Німців грати в отверті карти. Вони тепер, маючи нібито підставу до оправданя, заявили, що не можуть опорожнити Польщі, Литви і Курляндії поти, поки мир не буде вже остаточно і дефінітивно заключений.

Дуже а дуже можна сумнївати ся, аби опорожненє тих земель творило для Німців яку небезпеку.

Ані Польща ані Литва ані Курляндія не пійшли би війною проти Німеччини — але проти кого иншого.

Народи тих країв, по уступленю німецької армії, зробили би революцію проти шляхти. В Польщі польський нарід і на Литві литовський зробили би революцію проти польської шляхти, а в Курляндії лотиський нарід зробив би революцію проти шляхти німецької.

Селяни відібрали би від шляхти землї, які її предки зрабували народови.

Отсього боїть ся не так Німеччина й Австрія, як шляхта тих держав, аби і там се не повторило ся.

Революції боїть ся шляхта німецька, мадярська й польська.

Революція заразлива, може з Польщі перекинутись і до Німеччини та Австро-Угорщини.

А вже найбільше боїть ся революції польська шляхта, бо вона найбільше і всюди стратить.

Польська шляхта через революцію стратила землї на Україні (правобічній), на Білоруси (в деяких західних частях), а ще може стратити в так званій російській Польщі, на Литві, в Холмщині, в Галичині і в німецькій Польщі.

Одним словом, польська шляхта перестала би істнувати і народам зажило би ся лекше та свобіднійше.

Заграннчна преса натякає на се, що польська шляхта вже не хоче самостійної Польщі, але хоче злуки польських земель з Австрією та тісного союза з Німеччиною.

Не Австрія польській шляхті так мила ані Німеччина, але **австрійські і німецькі карабіни, які вона би рада звернути проти селянства усюди, де лише має зрабовані народні землї.**

Навіть власну вітчину польська шляхта продала би за ті австрійські і пруські багнети для охорони її теперішного „стану посїданя".

Впрочім, польська шляхта все продавала свій і другі народи в неволю, але сьому конець мусить прийти.

На перший Різдвяний Вечір вільної України.

Різдвяна ніч — се передівсім сьвято дітвори. Кождий з нас памятає Різдвяні сьвята зі своїх молодих лїт, бо вони тоді полонили нашу душу. Неодин забув би свої молоді літа, як би не Різдвяні вечері, коли то ми вибігали дивитись, чи вже є зірка на небі, яка показує, що вже мати може лагодити вечерю; коли то звуки коляд несли ся селом і дзвонили в маленькі замерзлї шиби; коли то він зітхав до тої хвилї, як вже сам зможе пійти з колядниками.

І се не без причини.

Хвиля, в котрій народив ся Ісус, учитель правди, справедливости і любови, — повинна власне бути посьвячена для того, аби та велика наука чоловіколюбства була вщіплена у людий змалечку. Коли дитина полюбила сю велику і величну хвилю, то вона полюбила й учителя тої правди, що тоді народив ся у яслах на сїні. А як пізнїйше пізнає її, то вона лише відкриє у своїм серци те, що там защіплено.

І тоді та наука правди, справедливости і чоловіколюбства буде дороговказом у її дальшім житю.

* * *

Як чоловік уже зломаний долею чи недолею і похилений лїтами, він знає, що Різдвяний вечір вже не для нього. Се сьвято тих молоденьких, що ростуть і рвуть ся до житя; що хотять доперва пізнати житєвий шлях і його правду.

Але і він радіє з появою першої зірки на небі у Сьвятий вечір. Він тішить ся, як гляне, що є другі-такі маленькі хлопці та дівчатка як він був колись, як брав ся їсти кутю ложкою, мало що меньшою від себе. Ся хвиля, хвиля щастя малих дітий, будить у нього спомин про ті молоді, безжурні лїта як у птички лїсної. Чи є що красшого в житю як згадка про щасливі хвилї з молодих лїт?! Нераз співстарці радо розказують собі про часи, як то вони ще мали по кілька лїт та серед дороги будували стави, греблї і мости. І тішать ся тим, бо то спомин про рай, з якого вони вийшли на шлях терпистий.

* * *

Але у нас, на чужині, у краю далекім, у краю, де инакше житє, де инакше лїто, де инакша осїнь, зима і весна, — у нас будять ся в нинїшну хвилю ще й инші згадки і спомини.

Згадки і спомини про рідний край. Рідний край, звязаний з нашою молодостю, нам подвійно дорогий, бо там був наш рай і відтам ми вийшли на шлях тернистий на чужину.

* * *

А як ми виходили, як ми покидали рідну землю, яка вона була?

Була сумна, бо поневолена та окайданена.

Ми виїздили з пятном: „син, або донька, поневоленого народу". З тим пятном ми приїздили на чужину і так скрізь представляли ся.

„Сини поневоленого народу".

* * *

А нині? Нині Українець за гордий, аби так зватись. Нині Українець і Українка — се діти вільного народу; діти вільної України.

І сьогодня перший Сьвятий вечір, коли ми так собі можемо сказати.

Се перший Сьвятий вечір вільного Українця і вільної Українки!

Прапори вільної української републики мають понад могучим Дніпром і гомін вільної пісні звенить понад козацькими степами та несеть ся далеко, далеко.

Його чує серцем і душею кождий Українець і кожда Українка, де би вони не жили — на землї рідній, чи хоч би й на далекій чужині.

* * *

Тай чують ті звуки також і наші братя й сестри у Галичині, на Буковині і на угорській Україні.

Несеть ся пісня волї знад Дніпра і гонь над його рідного брата — над Дністер. Несеть ся і в ранені Карпати.

Там наші братя і наші сестри жиють у спалених селах; серед перекопаних і поруйнованих піль; серед зрубаних лїсів. Стогнуть в тяжкій неволї польської шляхти і гірко зітхають до тої хвилї, коли і їм заблисне та зоря волї, що в нинїшну Різдвяну ніч мерехтить над Дніпром-Словутищею.

Куди не глянуть вони, — всюди руїна і могили, сьвідки тої руїни.

Вони нині сидять при вечері як сироти і кланяють ся до Києва та до нас, далеко, за морем, і повідають:

— А памятайте же про свій край рідний, про зруйновану і поневолену австрійську Україну!

А їх сини або братя в Італії. Ходять по альпейських снїгах з крісами в руках, готові кождої хвилї віддати своє житє за державу, що має для них за те кайдани.

І вони теж з італїйських гір пересилають заповіт Шевченка до Києва тай до нас, на чужину:

— Ми може тут поляжем головами, але ви памятайте про обездолену нашу галицьку, буковинську й угорську землю! Поратуйте своїх братів і розкуйте їх з тяжких кайданів!

Сей голос відізветь ся над Дніпром, а також і тут на чужині.

Відси понесеть ся до старого краю відголос:

— Ми разом з вами!

Нехай у нинїшну торжественну хвилю єдність воцарить ся на всїх землях українських.

Се додасть нам сили до бою — і до побіди.

Сею побідою української нації буде, як на друге Різдво новая новина настане, що львівські і черновецькі і карпатські землї наші злучені із землями матери городів українських — Києва.

Складайте коляду на народні цїли!

(Відозва Української Ради в Америці).

Поверх 19 соток лїт тому скоїла ся на далекім Сході подія, що наповнила радостию весь сьвіт і до нині наповнює, коли приходить ся сьвяткувати її память — Різдво Христове. Ся подія однак стала причиною слїз, смутку, болю і терпінь для тисячів материй, яким вирізано діти, щоби знайти і вбити Того, що приніс щастє на землю для зболїлих сердець людських. Сповнила ся правда народна: „З щастя і горя скувала ся доля". Памятку тої небувалої події приходить ся нам, Українцям, тепер обходити серед подібних обставин, як її обходжено на сьвіті пораз перший: в щастю і горю!

Кождий з нас, Українців, має причину обходити Різдво Христове в щастю, бо сповнили ся наші мрії, ожиданя, наші леліяні під серцем надії — віджила наша люба Україна. Чи може бути більша причина щастя, як сповнене сего, що рік тому було лише несьмілим желанем сьвяточним? Однак, на жаль, сповнюєть ся і тепер народна правда: „З щастя і горя скувала ся доля" як поодиноких людий, так і цїлих народів.

Доля України куєть ся і з горя. З горя тисячів бідних вдів, з тисячів, як не з мілїонів, ще нещасливійших сиріт!

В тій хвилї, коли ми, в тім далекім від страхіть війни краю засядемо до Сьвятої Вечері і весело заколядуємо: „Радуйте ся, всі люди, радість нам з неба спадає" — наші мами, сестри, вдови заллють ся рісними сльозами з горя, що не то „сьвятої вечері", але й кусника хлїба не можуть подати своїм діточкам, а тисячі висохлих і вимерзлих сиріток пійдуть попід вікна — не колядувати, бо з голоду сил не стане, але шкірки вівсяника лебедіти. Не одно на морозі і закостєніє, не дочекавши того щастя.

Але... тисячі а тисячі дочекають тої хвилї, коли появить ся на небосклоні людскости веселка мира без одежі і хлїба!

І тоді наш сьвятий обовязок їм подати одежину тай кусничок хлїба, на який вони так довго ждали.

Колиб ми ще й тоді дали українській вдові, нещасливій сироті з голоду вмерти, то ми не гідні названия Українця, не варті тої України, для якої впав жертвою їх батько, муж, підпора родини.

На ту хвилю ми мусимо завчасу прилагодити ся! НЕ ЗАВТРА, А ВЖЕ НИНІ!

Тому кличемо до Вас, Сини і Доньки великої України:

Згадайте в день веселого Різдва Христового за бідні вдови і сироти! Збирайте ся в гуртки і йдіть колядувати на велику, найкрасшу цїль: НА РАТУНОК РІДНОГО КРАЮ.

Згадайте на тих, в яких ні веселости, ні затишного гнїзда родинного, ні надії, ні коляди, нічого — а лише повільне конанє з голоду і зимна!

Наставте ухо, а дослухаєте ся розпучливого голосу: ХЛЇБА, ХЛЇБА НАМ ДАЙТЕ! — а дочуєте ся голосу України: ДІТИ, РАТУНКУ! Помочи менї дайте в сю велику радісну і сумну хвилю.

* * *

З давен давна завів ся звичай між людьми, що складають собі желаня з нагоди Різдва Христового, а головно з нагоди Нового Року. Звичай гарний, але і коштовний. А тепер настав час ощадности з гуманітарних зглядів, коли кождий цент треба відложити й обернути його на більше конечні справи. Тому Українська Рада в Америці просить всї сьвідомі українські одиниці зложити якусь жертву на народні цїли замісць желань сьвяточних. Імена жертводавців будуть оголошені в часописях, тому і жертводавцї будуть оправдані перед тими, які тих желань від них вичікують.

Жертви просить ся слати на адресу фін. секретаря: Rev. E. SYDORIAK, 42 Van Buren St., Passaic, N. J.

УКРАЇНСЬКА РАДА В АМЕРИЦІ.

ЩАСЛИВА ГОДИНА...

(Співасть ся на нуту: „Дивная новина").

Щаслива година, весела новина:
Вже воскресла наша Ненька, славна Україна.

Вже злиднї пропали, борцї зі сну встали
І прогнали царя-ката, кайдани пірвали.

Прогнали недолю, уже нема болю,
Уже нарід український здобув собі волю.

Вже нема кайданів, розбились тумани,
Вже у Москву і в Варшаву втїкають тирани.

Никнуть темні сили, що кров нашу пили,
І встає вже сильне слово Тараса з могили:

„О, ви мої діти, мої любі цьвіти,
Маєте вже на Вкраїні куди ся подіти.

„Люби-ж ти, мій сину, Неньку-Україну
І за Неї ти бори ся до смерти, загину".

Іван Чагарин.

Памятайте на різдвяний дар для У. Н. Союза.

Принагідно сьвяточних забав і сходин не забувайте на Український Народний Союз.

Сьвяточні забави і сходини — се найлїпша нагода до аґітації серед кревних і приятелів, щоби позискати їх до Українського Народного Союза.

Аґітацію за членами до Українського Народного Союза улекшує вже сам факт, що Український Народний Союз є найбільшою і найбогатшою, а тимсамим і найпевнїйшою українською запомоговою орґанізацією в цїлій Америці.

Український Народний Союз числить нині 12.000 членів. Його маєток сягає вже до пів мілїона (500.000) долярів.

Український Народний Союз виплатив за час свого 24-лїтного істнованя около півтора мілїона (1,500.000) долярів на посмертне та запомоги на случай калїцтва або неспосібности до праці.

Аґітацію за приєднуванем нових членів до Українського Народного Союза улекшує також довгий ряд нових дуже корисних постанов, які приняла остання головна конвенція в Гаррісбурґу, маючи на цїли зробити орґанізацію приступною для як найширшого загалу та дати членам такі користи, яких жадна друга орґанізація запомогова своїм членам не дає і дати не може.

Але Український Народний Союз є не лише виключно запомоговою орґанізацією; він є рівночасно й найбільшою українською народною орґанізацією тут на чужині; він дбає про загально народні справи, в найтяжших хвилях житя рідного краю стає в його обороні та стараєть ся по змозї прийти йому в поміч.

Стаючи в ряди членів Українського Народного Союза, стаєте в ряди борців за права нашого народу. І тому кожда українська одиниця повинна вважати своїм сьвятим народним обовязком вступити в члени Українського Народного Союза, скріпляючи тим ряди зорґанізованої української суспільности.

Всі члени і приятелї Українського Народного Союза мають тепер найлїпшу нагоду позискати нових членів для своєї орґанізації. Кождий член, кождий правдивий приятель нашої орґанізації повинен постарати ся, щоби принагідно сьвят позискати для неї хоч одного члена.

СЕ БУДЕ НАЙКРАСШИЙ РІЗДВЯНИЙ ДАР ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Держім провід у своїх руках.

Ніхто про нас лїпше не подбає, як ми самі; бо нікому наша доля не лежить на серці так, як нам самим. Ми знаємо, що нам треба і що нам бракує, та знаємо, що ми повинні мати і що мусимо мати. Вже точного рахунку свого маєтку не має той господар, що провід і нагляд над своїм господарством віддав другому. Такого господаря дуже легко обдурюють, обкрадають, а відтак пускають з торбами...

Банкротує господар, котрий не держить нагляду над своїм майном; банкротує нарід і держава, коли нагляд над їх добром перебере чужий елемент. Німецька нація і держава вже давно були би збанкротували, коли би провід над ними були захопили елементи чужинецькі, а не чистокровні німецькі. Що дієть ся з Українцями, Чехами, Сербами, Хорватами, Словаками, Румунами та Італїйцями в Австро-Угорщині, де цілковиту контролю над їх майном мають Німці, Мадяри та Поляки? Сї народи бідні матеріяльно і культурно, бо Німці, Мадяри та Поляки тягнуть з них всякі зиски, рабують у тих народів їх добро, а їм оставляють лише бідноту.

Чим був український нарід за часів могучої Росії, тоді, коли вся політична власть спочивала в руках петроградської камарилї, а нагляд над школою і церквою, над лїсом і рілею, над землею і водою на Україні належав до царських батюшків та московських і польських поміщиків? Він був 35-мілїоновим великаном-інвалідом... З нього дерли шкіру, а він не мав сили обігнати ся, ані не мав до кого віднести ся о поміч. Так, не мав, бо найвисша власть полїтична була в руках ворожого українству елементу, тогосамого елементу, який віками ссав з нього кров.

По сотках лїт страшної нужди і чорної недолї український нарід діждав ся вреші добути ся на волю. Пощастило ся йому скинути з себе тяжкі ворожі кайдани, які сотками лїт вїдали ся в його тїло, і прогнати чорне московське та польське гайвороне, яке висисало в нього цїлющу кров. Так, ми розбили тюремні двері і стали нині свобідним народом.

Але не закладаймо рук! Не тішмо ся, що вже маємо свободу, бо гайвороне дальше чигає на наше добро. От і тепер доходять вісти, що робітники на Україні тровлять населенє проти Української Центральної Ради, бо кажуть, що вона „буржуазна"...

А ми знаємо, хто є ті „українські" робітники; ми знаємо, хто належить до робітничих „саветів" на Україні. Там належить всяка московська, жидівська та польська дрянь, яка хотїла би захопити у свої руки власть на Україні. Не думаймо, що се в дійсности українські робітники бунтують ся проти Української Центральної Ради. По містах України українських робітників є дуже мало, майже нїщо, натомісць всї вони — се Жиди, Поляки та Москалї. Отже будьмо трохи обережні щодо того українства! Троцький, Дейч, Ганецький, Парвус і инші також кажуть, що вони „русскіе". Навіть Татарин Корнїлов каже, що він Москаль... А думаєте, що Пасвольський, який видає в Ню Йорку московську ґазету „Русское Слово", не каже, що він Москаль, або Верующий від нюйорського „Русскаго Голоса" не каже, що він Москаль? А вони з крови і кости оба Жиди. Жиди роблять нині інтереси на Москалях. Нині зафарбовані Москалї трясуть московським мужиком. І того вони хочуть на Україні...

І тому ми нині, маючи такий досьвід зі своєї минувшини і з чужої сучасности, повинні самі собі і другим сказати: Ні! Провід над українським народом належить до Українців; нагляд над українським богатством належить до Українців; українську дитину має плекати українська грудь, а в школї має її учити учитель з крови і кости Українець, бо инакше ми з часом станемо знова рабами других народів.

Американьські газети про українську справу.

По вибуху російської революції американська преса мала дуже часто телеграфічні вісти про Україну, про український нарід і його стремліня. Сі відомости були ріжного рода; були прихильні українській справі, а були й ворожі; подавали вони вірні інформації, але також і фальшиві. Мало котра часопись в Америці потрафила — або хотіла — вияснити як слід ту, для них чужу, справу.

Стремліне до самостійности України американські часописи (в англійській мові) називали нераз „німецькою інтригою", а про саму Україну звичайно знали подати стільки, що се „часть давної Польщі" (немов би то взагалї мало якенебудь значінє при означеню краю або народу!), або навіть, що „Україна инакше називаєть ся Білорусь".

Се помішанє понять зачало виясьнюватись трохи по обнятю власти в Росії бальшевиками. Коли тоді Українці, козаки і Румуни станули проти большевицтва, нагло в американській (а безперечно, також в англійській і французькій) пресі погляди трохи змінились. Українці — то вже не „німецька інтрига", але приятелі аліянтів; але позатим ще немало можна подибати фальшивих інформацій про український нарід і край.

І се власне показує нам, як дуже тепер придалиб ся виданя про нашу справу в англійській мові.

Книжка проф. Степана Рудницького про Україну, яка вийде сего місяця з друку, зробить велику прислугу для поінформованя англійського сьвіта про наш нарід. Заслуга в сїм буде Української Ради, але до осягненя успіху треба співділаня цілого нашого загалу на іміграції.

У. Рада робить тепер заходи для видаваня журнала п. з. „Ukraine" і є надія, що в короткім часі сї заходи увінчають ся успіхом. І тут знова треба співділаня нашого загалу — для матеріяльної помочи видавництву і для ширеня його.

В загальних, народних справах одиниці не вдіють нічого без помочи загалу.

* * *

Згадаємо тут кілька статий про українську справу в американській пресі (в англійській мові) за останні дні.

Нюйорський англ. дневник **„Таймс"** з 4. с. м. помістив першу передовицю на півтора шпальти п. з. **„Українці (ідуть) на ратунок".**

В сїй статї автор представив, як делєгати української републики в Брестю Литовськім виступили зі своїми домаганями і не допустили, аби большевики приняли мирові условя, подиктовані німецькою військовою партією.

При кінци сеї статї читаємо:

„Інтервенція Українців спинила непочесні дебати і покищо є надія, що вони не будуть відновлені на підставі першої програми большевиків.

„З погляду аліянтів се незвичайно важні події. Аліянти можуть тепер, без шкоди для свого достоїнства та інтересів, підперти і заохотити сей новий виступ в Росії, бо се перший раз, що сей виступ не є лише большевицький і соціялістичний, зрадницький для Росії та обманчивий для ініціяторів, але є, при помочи Українців і козаків, дійсним виступом Росії."

Другий нюйорський дневник **„Ді Сон",** у раншнім виданю з28. м. м. помістив передовицю п. з. **„Нова Україна дає чути про себе".** Автор статї згадує про територію України, про нарід та про значінє українського руху при порішеню теперішного перевороту в Росії.

Дня 29. м. м. нюйорський дневник **„Ді Івнінг Мейл"** помістив вступну статю про Українців, доволі прихильну нашій справі, але з невірними інформаціями. Автор пише, що Українці хотіли проголосити самостійну Україну, „але тепер прийшли до розуму" і змінили свої пляни. Як би автор мав ліпші інформації, то може сам „прийшов би до розуму" та змінив свій погляд.

Дневник **„Ді Провіденс Джорнал"** (виходить в Провіденс, Р. Ай.) у виданю з 31. м. м помістив вступну статю п. з. **„Україна",** в якій автор її згадує про Україну і нарід, а відтак пише, що „Німці хотіли робити на Україні інтригу, але їм не вдала ся штука". Відтак пише він про недостачу інформацій про Україну. Згадує про якогось британського публіциста, котрий так писав перед війною: „Що то є Україна? — Україна се дуже великий, дуже урожайний і дуже красний край, який не істнує".

„Перед війною — кінчить автор — Україна хотіла тільки замінити царську Росію на конституційну федеративну спілку, але тепер вона зовсім не хоче підлягати большевикам, - німецьким рабам".

Недавно помістив також бруклинський дневник **„Ді Бруклин Ігел"** статю п. з. **„Чого Україна хоче".** Автор статї згадав український нарід, його історію і край та кінчить словами, що австрійські Українці без сумніву схотять бути злучені з новою українською републикою.

Сю останну статю передрукував також пітсбурський дневник **„Ді Пітсбург Діспеч".**

P. S. Наших Читачів просимо присилати вирізки з американської преси про українську справу до занотованя у „Свободі".

К О Л Я Д А.

(Співаєть ся на нуту: „Дивная новина").

Дивная новина, яка ся не снила,
У Европі кров ся ляє, яка не повинна.
Во царських палатах, а не в хлопських хатах,
Дають закон, щоби забив брат свойого брата.
Вже то правда ісга: наш капіталїста
Бере хлопів із сіл рідних, робітників з міста.
Всьо в руках тримає і нам так співає:
„Ідіть хлопи у окопи" — всіх нас виганяє.
Мовить: терпи сину, то за мою вину,
А я скажу — ти воюєш за нашу країну.
Право маю всюди, а ви терпіть, люди;
Ваша праця в мою користь як була, так буде.
Будете просити і мене молити,
Аби я дав робітникам на сім сьвіті жити.
А діти вмлівають, батька виглядають;
Пуста хата — нема тата — з голоду вмирають.
Схаменіть ся, люди, так довго не буде,
Рідім слідами за Росієв — тоді гаразд буде.
Поваліімо трони і скиньмо корони
І царів всіх проженімо — Бог не заборонить.

Уложив **Павло Ружак.**

З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО І НОВОГО РОКУ УКРАЇНСЬКА РАДА В АМЕРИЦІ ЗАСИЛАЄ ЩИРІ ЖЕЛАНЯ ВСІМ СВОЇМ ОДНОДУМЦЯМ. ДАЙ, БОЖЕ, ДРУГІ СЬВЯТА ОБХОДИТИ НА ВОЛЬНІЙ І САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ!

ПРОТОКОЛ

із засїданя екзекутиви Української Ради в Америці.

Дня 28. грудня 1917 р. відбуло ся засїданє екзекутиви Української Ради в Америці, на якім полагоджено слїдуючі біжучі справи:

1) Ухвалено приступити з Новим Роком (ст. ст.) до видаваня журналу „Ukraine" в англійській мові для информованя чужинців про українські справи. Вибрано комітет редакційний, в склад якого ввійшли: п. В. Лотоцький, п. Б. Дуткевич і о. А. Павляк.

2) Одобрено остаточно послідну коректу книжки д-ра Степана Рудницького „Ukraina", яка вийде в протягу січня 1918 року.

3) Ухвалено видати поклик до Українців в справі збираня жертв на народні цїли з нагоди коляди, Нового Року і Йордану. Ухвалено рівнож просити український загал присилати жертви замісць сьвяточних желань.

4) Ухвалено скликати загальні збори Української Ради в Америці, скоро лише головні организації пришлють спис своїх відпоручників до У. Р. А. на рік 1918.

У. Р. А.

Український Сиротинець — одинокий український сирітський захист в Америці.

Недавно помістили ми в нашій часописи статю, а рівночасно головний уряд Українського Народного Союза розіслав до всіх відділів відозви, де взиваєть ся членів нашої орґанізації, щоби поспішили з матеріяльною п і д м о г о ю українським сиротам, приміщеним в Українськім Сиротинци в Філядельфії. Щоби та справа знайшла глибше зрозумінє серед нашого загалу, ми хочемо ось тут вказати на потребу і значінє сеї одинокої того рода української гуманітарної інституції для української іміграції в Америці.

Рік-річно вмирає тут на чужині кілька соток українських імігрантів-робітників. Сотки вмирають передчасно чи то від тяжкої праці чи в наслідок нещасних випадків та катастроф у фабриках і копальнях. Чимало з тих нещасних жертв тутешного промислу лишають по собі жінку та кількоро дрібних дітий-сиріт. Кождий легко зрозуміє, в якім тяжкім положеню опинюють ся жінка й діти, коли не стане того, що заробляв їм на хліб щоденний. Вдова мусить шукати за роботою, а її заробіток нераз не вистарчає на прожиток для дітий. Діти виростають без догляду, без опіки, а пізнійше приносять лише встид свому народови. Конечна отже якась добродійна інституція, в якій сироти знайшли би приміщенє та належне вихованє.

Правда, є майже в кождій місцевости в Америці сирітські доми, удержувані чи то містом чи всілякими гуманітарними орґанізаціями. Та в тих захистах українська дитина не то що не буде вихована в українськім дусі, але навпаки, навчить ся встидатись та погорджувати своїм народом. Для українських сиріт треба українського сиротинця, удержуваного грішми українського загалу на хосен цілому народови.

І ось Українці в Америці мають такий захист, де українські сироти виховують ся в українськім дусі, виростають на користь і славу українського народу. Сей захист — се Український Сиротинець у Філядельфії.

Кождий чоловік має вже вроджене почуте милосердя, яке зворушує його, коли він побачить свого безпомічного брата. Идете улицею, а там під муром на морозі бачите старця-калїку, який дрожить із зимна та витягає скостенїлу руку з просьбою о милостиню. І якось мимоволї ваша рука сягає в кишеню і ви даєте свому ближному невелику лепту на кусок хліба. Та чи думаєте ви коли над тим, що та милостиня палить сего нещасного калїку огнем сорому і пониженя? Чи застановляєте ся ви над тим, що комунебудь з нас може прийдеть ся колись таксамо стояти на улици та благальним зором жебрати у прохожих запомоги?

Або нераз чуєте, що тут, в богатій країнї, вмерло двоє, троє, четверо дрібних сиріт з холоду і голоду. Правда, як вам стисне ть ся серце, коли ви подумаєте, що ті ще такі невинні діти впали жертвою голоду саме тоді, коли у вас тепла хата і добра пожива. А застановіть ся, що сталоб ся з вашими дїтьми, коли би ви лишили їх сиротами. Чи думаєте, що ваші заощаджені центи вистарчилиб на те, щоби вивести ваші діти в люди?

Здаєть ся, що колиб наш загал в Америці добре призадумав ся над тим тяжким горем і нуждою, яку видно на кождім кроці, то не булоб одного, котрий відмовив би ся спомогти своєю жертвою українські сироти. Кождий дав би жертву, щоб заспокоїти голод дитини свого товариша, який може вчера на його очах упав мертвий при машинї або під землею. Кождий дав би вже з самого страху, що його самого нині-завтра може забрати смерть, а його діти опинять ся на ласці-неласці людий.

Ось тому то не повинно бракнути серед нашої іміграції нікого, щоби не споміг своєю жертвою сиріт по наших братах — українських сиріт, приміщених в Українськім Сиротинци в Філядельфії. Поміч Українському Сиротинцеви — се патріотичний обовязок кождого Українця і Українки. В тім Сиротинци українські сироти не лиш мають кусень хліба, одежу та помешкане, але виховують ся в українськім патріотичнім дусі, виховують ся на хосен і славу цілого народу.

НОВА РАДІСТЬ СТАЛА.

Нова радість стала,
Яка не бувала:
Самостійной України
Зьвізда засіяла!

Не в царській палаті
Нині цар проклятий,
А в пустині на Сибіри,
Як медвідь кудлатий.

Що то людська кровця
Царям помагає:
Коронує, прославляє,
То з трону скидає.

Е. Жуковський.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Петра і Павла, від. 27, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в суботу, 12. січня б. р. Кождий член має явити ся на тім мітінгу, бо є дуже важна справа до полагодженя. Неявившийся член підпадає карі. Мітінґ розпічнеть ся точно о годині 7.30 вечером. — Бриґідир, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. „Вільні Козаки", від. 316, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в четвер, 10. січня б. р., при 345 Ремінґтон стр. Просить ся всіх членів прибути на сей мітінґ, бо на нїм обзнакомите ся з новими системами, які від сего мітінґу ввійдуть в житє. Рівнож подаєть ся до відома, що на річнім мітінгу дня 13. грудня м. р. вибрано отсей новий уряд: Н. Кучмій, предс.; Д. Братусь, заст. предс.; Д. Федик, секр.; М. Паньків, заст. секр.; Н. Стрілець, кас.; М. Грицак, заст. кас.; Г. Боднар, О. Луців і М. Яцула, контрольори; Л. Олійник, Т. Челядин і К. Ільків, доглядачі хорих; В. Білоус і С. Пришляк, начальники стягу; В. Гой і К. Гнатів, хоружі; О. Луш, М. Бунда і І. Демкар, радні; І. Кузик, господар. — Д. Федик, секр.

G. K. Spencer.

Українські женщини в боротьбі за визволенє України.

—o—

Північ і тишина... Місяць сьвітить ясно. Великі платки снігу падали цілий день тяжко, поволи і сповили в грубе, біле покривало одно з найдикших чудовищ Східного Бескиду і дикий карпатський провал. Сріблисте сьвітло півмісяця розбиваєть ся о велику долину, обведену стрімкими стінами гірських верхів. Довгі соплі леду звисають з корчів, які ростуть на висоті 4.000 метрів над поземом моря. На зрубах скал, на задуманих смереках, покриті зверха пухким снігом, вони пригадують нам величезні сталяктити.

Сніг перестав падати. Сніжні тумани, підкидувані час від часу наглим заворотом вітру, є одинокими ознаками сніговиці, яка устала, але заповідають поновну гірську заметіль. Що хвилі в такім тумані пересуваєть ся похило піввидна тінь чоловіка, а є їх більше за кождим разом, коли більша хмара заслонить блеск місяця.

Ті, що передістали ся крізь сьвітлисту смугу провалу оставляють по собі малощо видний шнур знаків на снігу. В міру зближеня тіний до вершків провалу зростає і глухий шум. На удоптаній сніжній дорозі лежить спокійно кріс. Тінь чоловіка маліє; він лягає обережно. Його задоволене око глядить в темний простір перед собою, рука потягає за курок..

Сухий тріск, стовпок огню і наглю страшенний гук прошиває сьвятий спокій гір, сплячих під сніжним накривалом. Лінія людських тіний починає колисати ся: боротьба розпочала ся. Ся лінія вкоротці починає ломити ся і нагло зі страшним розмахом починає падати в долину гірської похилости...

Сьвідками трагедії є кілька осіб, стоячих на узгірю. Заледви о 200 стіп від лінії тіний, які вдерли ся на рампу ледових сталяктитів, стоїть три постати і бачно обсервують перебіг операції. То австрійська передна сторожа, яка стараєсь передерти ся через стійку козаків.

Один з трійці нагло щез. Два оставші почали дуже обережно посувати ся наперед, неспостережені сторожею противника. Хто був би обдарений надлюдською силою проглянути крізь темноту на віддалене, той міг би скоро побачити, як грубі сльози спадали по лици тих двох героїв, з лязуровими очами... Сльози не недуги або надмірного розжалобленя, але такі, яких не в людській силі повздержати... може бути сльози — жіночі...

Бо всі „три" члени патрулі — се женщини. Сьміли, розвідчі прогульки вони все виконували з незвичайною зручностию і відвагою, і все цілі.неспостережені і побідні вертали вони до табору. Легко про се пищеть ся: заледви кілька слів, але вчинок в дійсности був великий, трагічний, ризиковний, страшний...

Сльози мають в очах обі женщини-жовніри. Героїні мають сповнити обовязок: мають зложити рапорт про геройський скін кадета **Олега Степанова,** знаного в часі мира під іменем панни **Олени Степанівної,** студентки фільософії на львівськім університеті.*)

Близші подробиці про неї, поміщені у віденських часописях, кажуть, що вона була дочкою українського сьвященика, що молодість провела без журби в родиннім домі на приходстві. Дуже любила гімнастику і спорти.Була Українкою. Її родина походить із східної Галичини. На університеті відзначила ся тим, що відразу заняла визначне становище в орґанізованю стрільців, котрі у відповідній порі мали завдати удар, який освободив би Україну від наїзника.

Справи так зложили ся, що Степанівна станула по стороні австрійській. Поглянула смерти в очи нераз на полях найкровавійших битв в історії сьвіта. Тричи була удекорована ордером заслуги за відвагу і тричи одержала спеціяльне відзначенє в ранзі.Коли генерал Ф... припинав її срібну медаль заслуги на побоєвищи під Аннаберґом, вона не могла здержати ся від зворушеня і малощо не вибухнула голосним плачем, коли прийшло ся їй салютувати по військовому і відповідати ґенералови на запити щодо геройської охорони фляикового руху в атаку на горбки Комарна.

Товаришем-жовніром тої героїні була панна **Софія Галечко,** старша від неї о 5 літ. Вона товаришувала з нею у Львові в ґімназії, відтак ходили на медичний факультет в університеті. Остaнною згадкою про неї була лякон'чна вістка, що вона зістала ранена і лежить у резервовім шпитали у Відни.

Панна Галечко є щуплою бльондинкою, з лагідним лицем і потягаючими, правильними рисами. Ціла її постава є виїмково струнко, делікатною і субтельною. Вона щойно покінчила медичний курс, здала іспити і одержала дипльом лікаря в хвили, як вибухла війна. Коли Росіяни заняли Львів, вона була вже в рядах Українського Леґіону. Майже цілий рік ділила недолю жовніра на полях битв, перебула найстрашнійшу зимову кампанію, найгіршу пору року і найгіршу зиму, якої від років не значо в Карпатах, а відтак була на Бескиді і на Буковині. Не стратила ані здоровля ані доброго сьвіжого вигляду.

По коротких вправах і муштрі виказала панна Галечко незвичайні здібности і прикмети жовніра. На звідунчих постерунках оказала неоцінені услуги. В Січи здобула собі репутацію знаменитого войовника і звідця, у розвідчій акції. Через короткий час служила при кавалерії, здобуваючи рангу сержант-майора. Одержала двічи відзначенє і ордери за геройство на поли битви.

Вона то власне найбільше проляла сліз на згаданій гірській долині, памятної зимової ночи, коли найсердечнійший її товариш-женщина понесла в її очах смерть від кулі ворога. Молила ся лище о се, щоби товаришка не пережила случаю, бо бути раненою було в її очах сто раз гірше ніж згинути по геройськи... Се обходило її головно тому, що противник не знав пардону для Українського Леґіону, а головно для — женщин.

А третим з ряду жовніром-женщиною була **Ірина Кузь.** Вона носила коротко підтяте волосє, убирала ся як мущина і в поведеню подобала на мущину. Підчас кровавих битв о гору Маківку впала відважно в формальне пекло найстрашнійшого крісового і машинового огню, добила ся до місця, де була уставлена скорострільна гармата Максіма, яка сіяла знищенє і смерть, і розпочала кидати ручні ґранати зі звинностию, справностию і зимнокровностию, котра здивувала найвідважнійших жовнірів обох сторін і спричинила се, що битва на хвилю устала. Подивляли її як австрійські так і російські жовніри.

Обі сторони дивили ся з напруженем на се, як героїня кидала ґранати аж до останного; з якою справностию вицофала ся з дійсного огню; як сіяла знищене; як цілі громади жовнірів падали там, де вона кинула ґранати. Завдяки її акції вратувало ся майже ціле австрійське крило. Як жеж отже обі сторони не мали подивляти таку женщину?

Комaндант атакуючого відділу зложив поцілунок на її чолі у німій вдячности за геройський вчинок. Що відтоді однак стало ся з тою женщиною по тім случаю — остаеть ся доси невиясненою тайною.

Отсе три сучасні мушкетери!

Є зворушеня в людській груди, котрі домагають ся впрост виразу, а котрим не зізволяє на се маєстат їх поваги, їх велич і блискуча могучість та надзвичайна сьвітлість.

Такі зворушеня є улюлючі. Ломлять чоловіка, котрим стрясають.

Психоза почутя товарискости сих трох визначних молодих женщин в огни найстрашнійших битв; у формальнім пеклі ґранатів, бомб і шрапнелів; гроза зимових ночий з тріскучими морозами; незмордована енерґія у вічних походах, нераз дуже довгих, котрих скорість подвоювано; — коли товариш-женщина зістала ранена; правдива дружба, глибоко вкорінена в душу і серце і розпочата в ночи на небезпечнім постерунку, перед неприятельським огнем, в годині битви, коли всі три ставали в обличу свого Бога, коли позбували ся цілком свого „я", в геройській боротьбі за трійцю цілу, за Український Леґіон, за рідну справу, — се всьо вказує на щось висцього, на призначенє.

Їх трох лучила висша сила: Кісмет (призначенє)!

*) Автор сеї праці був мабуть мильно поінформований про Олену Степанівну (при війську вона называла ся Олег Степанів), бо вона — як відомо — не сконала на поли бою, але під Болеховом дістала ся до російського полону. — Ред.

„Совершенно нуда"...

(Малесенький фейлетон).

Коли прокинулось приспане житє і загули вільні голоси вільного народу, я йшов сніговим полем і сьміяв ся до холодного зимового сонця:

— Сьвіти, миле моє, сьвіти недосяжне!... Твоє проміне скоро весну утворить ясну, а наше серце, наповнене любовю до всесьвіта, утворить сьвято всенародної згоди і радости... Сьвіти сонце, хоч ти іщи й не грієш.

На зустріч иноли попадали ся земляки. Йшли з такими веселими лицями, наче всі королями стали. Всьміхаючись витають ся:

— Доброго здоровля, товаришу! З волею вас!

Всьміхаючись відповідаю:

— Дякую, взаїмно. Куди?... На мітинг?...

— Так, товаришу милий, на мітинг спішу ся, — відповідає товариш на ходу.

Шумить, гуде, клекоче могутним клекотом нова нечувана доси пісня: „Отречемся отъ стараго міра"... Червоні прапори мають скрізь; а написи якими гаслами згучать!... І серце вибиває в такт згуків величної пісні: „Сьвіти сонце!... Сьвіти миле"!...

Про те, що настануть буденні дні, не хотіло ся думати:

Орґанізували ся; заснували полкові комітети; все інтернаціоналісти та соціялісти пройшли... Порядкувати стали. Земляки-товариши подали свої голоси не за когобудь, а за самісеньких інтернаціоналістів. Відозву до народів Европи читали і, читаючи раділи, що скоро мир буде. Деякі з товаришів так і зажурили ся, що зявлять ся до дому не прибрані як слід. Брак гроший, а де їх взяти? Спогадали за „кашні" гроші і вмить — ультимат комітетам: „Негайно щоби буля всї гроші повернені нам, за ту кашу, якої не їли в часи ганебного втіканя з піль Польщі"... Комітети до начальства, а начальство до фондів і... справа на сім скінчила ся, мовляв: „все, ужъ, заложено и перезаложено", — нічого нема. Дехто з товаришів з більще горячим темпераментом, пійшов навіть Німцям поскаржитись на таку несправедливість, але... Німці приймали, горівкою частували, про настрій військової громади розпитували, а справи „кашної" не полагодили... Почав ся початок довгих буднів. Важко застогнало небо весняним стоном, заметушило ся все навколо і родила ся весна з квітками, красою, піснями і сонцем. Сьвітило і гріло сонце, але на серце лягли важким тягаром буденні дні боротьби і безнадійности. Кашні революціонери і братальні товариші помалесеньку засіли в комітети і громили „буржуазу". Були згадані старі прадідівські гріхи офіцирів і судили їх товариші кашні суворо, як могли тільки судити другі Німці. Не стало і „буржуази", не стало сьвідомих протикашників, не стало нічого... Але йдуть сліпі змаганя, хто „хохол", а хто „кацап". І ось помалу забуло ся все, майже, навіть відозва до народів Европи, і закипілі змаганя скрізь і всюди.

Знав я одного такого „інтернаціоналіста" і комітетчика. В свій час він сварив ся з комітетом за „недбайливість" в „кашних інтересах" і грозив ся перекодоти „весь жидівський" комітет, потім здив через Двіну братати ся з Німцями і, вернувшись пяним, не бажав давати ніяких пояснень, призирливо відповідаючи одно: „Эть, вы всѣ буржуазы"!... Потім громада в комітет його обібрала.

Отут-то він і показав право своє і товариську приязнь до любителів розваг. В помешканю комітету день і ніч ішли горячі суперечки і дебати з приводу... 21 та „гарби". Симпатії до комітету збільшували сь, а комітет набирав своєї авторітетности, позаяк мав у своїм складі такого сьвідомого товарища.

Товариш набрав ся сили неабиякої, а сьміливости чортячої. Відчував себе господарем полку. Але тут-то він і нарвав ся. В полку був ще й український комітет. Ото з ним він і задумав позмагати ся нацькуванем своїх товаришів единокровних на „хахлов".

Бідний, для сьміливости, перед полковим мітинґом, випив три фляшочки тройного одекольону (кольонської води) і тут-то йому сьвіт став як банька... Їхав конем білим, гордо виставивши груди вперед і... так упав сторч головою вниз. Упав як камінь край дороги і рачкуючи в рів, голосно заявляв: „Совершенно нуда! Сказано имъ, что руки прочь, хахландія несчастная!... Мы еще покажемъ Кузькину мать!... Совершенно нуда!... нуда!... нуда!"...

Чужі люди (хахли таки) змилосердили ся над своїм політичним ворогом. Знайшли десь вязку гнилої соломи і під голову підмостили, „щоб не залляв ся". І так лежав сей славний „інтернаціоналіст" серед поля забутий всіми, покинений, і нікому непотрібний. Дві великі приблудні собаки прийшли і цікаво зазирнули — „хто спочиває"?

Перехідні люди зупиняли ся, дивили ся і спльовуючи йшли далі.

Товариш сей працює й доси, а з ним і всі присно сущі його. Українцям збирають ся показати „кузькину мать", а самі блаженствують за „тройним" і спречають ся над „двайцять одно"...

Минули сьвятні дні надій і радости. Стоять сірі, нудні буденні дні змагань і боротьби...

Стрінувши ся з одним знайомим Лотишем, я почув від нього новину: „Біда, нас збирають ся розформувати і яко боєвий матеріял розсипати по всім величезнім фронті"...

— Заспокійте ся, товаришу, — сказав я, — не такий страшний чорт, як його малюють...

— Алеж вони повстають проти нас на кождім кроці. Просто незрозуміло навіть, через що властиво? Нераз думаєть ся, чи не пяні вони часом?

— Пяні, товаришу... традиційним патріотизмом і тройним одекольоном, але, хибаж се такі страшні річи? — сказав я йому.

Він зітхнув, подумав трохи і сказав одно слово: **„революціонери".**

„Совершенно нуда" — пригадав я слова пяного товариша і революціонера.

Так воно було, є, але так далі бути не може, бо инакше нас жде тьма і пустка, позаяк сонце сховаєть ся від нас, засоромившись таких „революціонерів".

К. Лавринович.

(Ритецький „Український Голос").

ХЛОП ЯК ДУБ.

Здоровий, міцний і веселий чоловік є „хлоп як дуб", як каже народна пословиця. Але коли з одної або другої причини такий чоловік зачне терпіти на нестравність, здоровле і сила його опускають і з гнівом і сам скаже, що був, але не є „хлоп як дуб". В многих случаях жалудок може бути направлений, здоровле навернене, а сила нагороджена через уживанє Лічничого Гіркого Вина, котре Michael Bosak Co., Scranton, Pa., продає так поодиноким як аптикам і салюнникам. Спробуйте сего ліку і поручайте його і другим землякам, котрі терплять на жолудкові недуги.

ПРО АВТОНОМІЮ І ФЕДЕРАЦІЮ.

(Конець).

Ще яснійше виступить потреба автономії для України, коли розглянути гаразд, що російський уряд робив і тепер робить для розвитку народного хазяйства нашого краю. Для того, щоб задовольняти всі потреби теперішного громадянства, кожда держава, як відомо, накладає на свою людність всякі податки та налоги. Зібрані з народу гроші урядова власть розділює між окремі краї держави, витрачує на потреби і нужди їх людности. Звичайно, найкрасший поділ гроший був би тоді, коли би кождий край мав від держави стільки, скільки він дає в казну. Алеж стара російська власть мало не половину всього того, що збирало ся з нашої України в державну казну, витрачала не на потреби нашого народу і не в нашім краю. З року на рік уплнвали народні гроші з України в Московщину, найбільше до теперішного Петрограду та Москви, допомагаючи розвиткови хазяйства в московських губерніях. Ось відомости про се, які державні доходи мало правительство з України і які воно зробило в ній утрати за час від 1868 до 1891 року:

Зібрано.

Від 1868 до 1881 р. — 1.305,291.000 карбованців
Від 1882 до 1891 р. — 1.408,062.000 „
Разом від 1868 до 1891 р. — 2.713,353.000 „

Витрачено.

Від 1868 до 1881 р. — 864,386.000 карбованців
Від 1882 до 1891 р. — 737,780.000 „
Разом від 1868 до 1891 р. — 1.602,166.000 „

Не вернуло ся.

Від 1868 до 1881 р. — 440,905.000 карбованців
Від 1882 до 1891 р. — 670,282.000 „
Разом від 1868 до 1891 р. — 1.111,187.000 „

Теж саме бачимо і в пізнійший час від 1898 до 1906 року:

Зібрано.

Від 1898 до 1906 р. — 3.595,900.000 карбованців

Витрачено.

Від 1898 до 1906 р. — 1.881,400.000 карбованців

Не вернуло ся.

Від 1898 до 1906 р. — 1.714,500.000 карбованців

Як видно з сих відомостий, мало не половина всіх тих гроший, які збирали ся з України, не повертались до неї. Але се відомости загальні, тобто торкають ся всеї України.

Колиж розглянути державні доходи і втрати, зроблені по окремих губерніях України, то побачимо, що становище декотрих наших губерній було ще гірше, ніж цілого краю нашого. Так, наприклад, з окремих губерній за час від 1868 до 1891 рр. найневигіднійше місце належало Катеринославщині, в котрій було витрачено тільки 36.3% державних доходів з неї, та Поділю, де державні втрати складали 35.3% державних доходів. А за час від 1898 до 1906 рр. найгірше становище займала Київщина, в котрій правительство витрачало тільки 46.7% державних доходів, та Херсонщина, де державні втрати складали 45.5% державних доходів*).

Зате в деяких упривілійованих частинах держави, як от петроградська та московська губернії, збирало ся далеко меньше, ніж витрачалось. Так, наприклад, за тіж самі роки, від 1868 до 1891 і від 1898 до 1906, державні доходи і втрати в обох столичних губерніях були такі:

Зібрано.

Від 1868 до 1891 р. — 5.300,900.000 карбованців
Від 1898 до 1906 р. — 2.827,600.000 „

Витрачено.

Від 1868 до 1891 р. — 8.905,900.000 карбованців
Від 1898 до 1906 р. — 4.234,900.000 „

Не достало у них своїх доходів.

Від 1868 до 1891 р. — 3.605,000.000 карбованців
Від 1898 до 1906 р. — 1.407,300.000 „

Колиж ми візьмемо саму петроградську губернію, тоді відповідь на питанє — куди власне йде велика частина гроший з цілих країв держави, стане для нас далеко яснійшою:

Зібрано.

Від 1868 до 1891 р. — 4.053,900.000 карбованців
Від 1898 до 1906 р. — 1.717,700.000 „

Витрачено.

Від 1868 до 1891 р. — 8.046,200.000 карбованців
Від 1898 до 1906 р. — 3.536,400.000 „

Не достало у неї своїх доходів.

Від 1868 до 1891 р. — 3.992,300.000 карбованців
Від 1898 до 1906 р. — 1.818,700.000 „

Відти ми бачимо, що для тих утрат, котрі державна власть робила в петроградській губернії, доходів самої сеї губернії не вистарчало, і через се доводило ся забирати доходи з инших губерній держави, губерній часто дуже і дуже убогих.

Отже можна думати, що така політика російського уряду ведеть ся вже з давних давен і тому ясно, що він найбільше допомагав розвиткови хазяйства в великоруських губерніях, в центрі, а майже зовсім не дбав про окраїни. Але централістичні наміри російського правительства в загальнодержавнім хазяйстві стають ще більше ясними, коли придивити ся до того, як воно прокладало зелізні дороги.

Тут уже очевидячки власть заводить нові дороги так, щоби вони, як можна більше, служили центрови. Та сього ще мало. Бо проводячи найбільше всяких доріг по великоруських губерніях, стара правительственна власть разом з тим гальмувала перевіз товарів по тих зелізних дорогах, що були на Україні. Вона призначала за провіз товарів до балтійських портів ціну меньшу, ніж до портів чорноморських та азовських.

Так тарифа на український хліб по Лібаво-Роменській зелізници з Ромен коштувала дешевше до далекої від нас Лібави, ніж до близкої Одеси; хліб в Одесі через се був дорозший і посилати його туди було невигідно. Так перевіз вагона грузу із Граєва до Одеси (1120 верств) коштував 60 карбованців, а з Казятина тудиж, в Одесу (464 верств), — 90 карб. Отож хліб та инші здобутки з одного далекого краю (з Граєва) можна було хутко пересилати зелізницею до моря і там продавати за добрі гроші, а з другого, хоч і близшого, труднійше, бо плата за перевіз була дорозша. Се дуже збільшувало ціну на український хліб і гальмувало його збут по всяких ринках. Та не красшими були наміри правительства і в инших загально-державних справах, а насамперед в кредиті. В теперішнім грошевім хазяйстві кредит — то дуже важна річ. Без нього дуже важко розвивати ся капіталістичній промисловости. А тимчасом уряд нашої держави, дбаючи найбільше про розвиток городської промисловости, о с о б л и в о ж ткальної та зелізної в центральних губерніях, перші і красші кредитові установи заводив в центрі, як от Москва та Петроград.

Ось як, наприклад, поділяли ся процентові папери, гарантовані правительством, по окремих краях Росії в 1906 році:

В столичних	2.786,422.000 карб.,	або 65,9%	
В лівобережній Україні	104.322.000 карб.,	або 2,4%	6,2%
В правобережній Україні	159.078.000 карб.,	або 3,8%	

Через таку урядову політику центр все більше і більше розвивав ся промислово, бо в нім що далі, то більше збирали ся капітали. Міжтим, як число так потрібних капіталів на Україні зменьшувало ся ще й через те, що країна наша — хліборобська, і промисловість у нас повинна булаб особливо розвинутись, та що переробляє всяку сільсько-господарську сировину.

Отже, як бачимо, господарська політика російського правительства не тільки не допомогала як слід розвиткови нашого хазяйства, а ще й часом дуже шкодила нашим інтересам. Та й не могла вона як слід дбати про наші інтереси, бо наше хазяйство і його потреби ріжнять ся від хазяйства инших частин Росії, а особливо Великоросії. Бо не тільки виробляє наш нарід те, чого меньше, або й зовсім обмаль виробляють по инших краях Росії, а й вироби нашого хазяйства ми спродаємо не там, де їх збувають инші народи з инших частин держави. Хліб, наприклад, збуваємо ми, Українці, в одні держави, через одні моря, а инші частини російської держави через другі моря і в другі держави. Наш хліб іде Чорним і Азовським морем; хліб з инших частин Росії іде головно Балтійським морем.

Окрім сих ріжниць не можна не зазначити ще й того, що селяни у нас володіють землею инакше ніж у Великоросії. Там вся надільна селянська земля належить всій громаді селянській, тоді як у нас такого громадського володіня землею майже нема. Є ще богато й инших ріжниць, але й сих досить задля того, щоби зрозуміти потребу автономії для України. І як що не можна однаковими на всю державу законами впорядкувати ріжного неоднакового хазяйства у всяких народів, що жиють в державі, — то ясно, що для ріжного хазяйства треба й ріжних законів. А раз так, то й український нарід для того, щоби красше й повнійше задовольняти свої господарські потреби й інтереси, повинен мати автономію і в господарських справах України.

Після того, як ми вияснили, через що саме нашому народови потрібна автономія, розглянемо тепер, якими справами повинен порядкувати наш нарід сам, по своїй волі та вподобі. Одно з найголовнійших місць серед сих справ займає культура, культурні потреби нашого народу. До сих культурних справ належить: 1) Вся загальна просьвіта народна. Ми повинні мати право самі заводити за свої гроші низші народні школи, середні і висші. 2) Вся професіональна освіта, що навчає всяких ремесел, промислів, торговлі то що. 3) Всякі инші культурні установи, що допомагають розвиткови нашої національної культури, як от музеї, національні театри, бібліотеки, і всякі инші установи. Тільки тоді, коли в усіх тих справах ми самі видавати-мемо корисні нам закони, тільки тоді наша занедбана культура розцвите на втіху нашому духовно убогому народови.

Не меньше важне для нашого народу мати змогу і право самому дбати про своє хазяйство (господарство), сільське й фабричне, та про торговлю. Ось найголовнійші господарські справи, про які повинен дбати при автономії України наш нарід сам: 1) За нами повинні визнати право вільно і самостійно складати свій розпис доходів і розходів, накладати на себе податки, позичати гроші, коли се буде нам потрібно, та вживати їх на свої освітні, господарські й инші справи. 2) Ми повинні мати право вільно розпоряджувати ся своїм краєвим добром та всякими богатствами, як от — землї, ліси, громадські будинки, і разом з тим проводити свої місцеві зелізниці й завідувати ними, бо такі дороги повинні обслугувати не тільки потреби московських капіталістів, але й наші власні. 3) Треба, щоби при автономії наш край мав право впорядковувати у себе кредит, як се йому буде потрібно і через те заводити всякі кредитові установи. Що-ж торкаєть ся законів про користуванє у нас, на Україні, відібраною у панів землею, а також про те, як нам поліпшити своє господарство, мати з нього найбільші прибутки, то 4) закони сі повинні встановити ніхто инший, як ми самі, Українці. Бо закон про відібране землї у панів повинен бути один на цілу Росію, але чи передати її потім земствам селянським, чи передати громадам, чи поодиноким селянам, на вічне чи ні, — все те кождий нарід, кождий край має рішати по свому, в згоді з своїми звичаями та потребами.

Окрім сих культурно-просьвітних та господарських справ нашого краю, котрі повинні бути передані нашому народови, є ще чимало всяких инших, як от місцеве самопорядкованє, догляд за чиновниками, за адміністрацією нашого краю, фабричні закони, які боронять сільських і городських робітників від капіталістів. Всі такі справи, які торкають ся тільки нашого народу і які ми зможемо порішити своїми силами, повинно відібрати ся від правительственної власти всеї держави і передати нашому народови. Бо держава повинна завідувати тільки справами всіх країв, всіх народів держави; повинна задовольняти тільки їх спільні потреби й інтереси. Отож треба домагати ся, треба добивати ся, щоби наш нарід був справжним господарем на своїй землї, в своїм краю, хай він сам порядкує своїми справами, хай він сам задовольняє свої потреби так, як йому буде до вподоби. Такий лад, коли кождий нарід-нація сам — автономно — порядкує на своїй землї — територїї — всїми своїми місцевими справами просьвітними та господарськими, називаєть ся національно-територіяльною автономією.

От такої національно-територіяльної автономії й треба українському народови, бо лише вона може вершити у себе дома всякі свої справи — економічні, культурні, політичні, удержувати своє військо, розпоряджати ся своїми дорогами, своїми доходами, землями і всякими богатствами, що в землї, мати своє законодавство, адміністрацію й суд. Але домагаючи ся такої національно-територіяльної автономії для України, ми разом з тим повинні домагатись і того, аби держава, до якої ми належати-мемо, була федеративною: щоб се була федеративна демократична російська республика. Бо ми гадаємо, що тільки тоді становище України буде цілком забезпечене і відносини її до російської републики будуть певні й щирі, коли Україна не стояти-ме одинцем, а всі части російської републики будуть не тільки що автономними провінціями, а державами, звязаними федеративним звязком. Тільки федеративна демократична російська република і національно-територіяльна автономія України разом зроблять український нарід і з правно-державного і з фактичного боку хазяїном своєї землї, своєї „території".

Звичайно, що ся українська територія повинна бути зорганізована на основах широкого демократичного громадського самопорядкованя, від самого споду (дрібної земської одиниці) аж до верху — до українського сойму, і через се не слід тим народностям, які жиють тепер на території України і творять з себе так звані національні меньшости, особливо лякатись такої національно-територіяльної автономії України. Бо така автономія обхоплювати-ме з усіх боків житє тих народностий і тільки вона дасть змогу їм жити вільним національним житєм. Забезпечувати-ме-ж національно-територіяльна автономія України всім народам вільне національне житє і розвиток при таких умовах: 1) коли до всеросійського парляменту, до свого краєвого сойму і до місцевих установ виборчий закон на Україні буде уложено на щиро-демократичних підвалинах, тобто на основі загального, рівного, простого і тайного голосованя; 2) коли всі громадяни будуть рівні перед законом і перед властию висшою і найнизшою; 3) коли по всій Україні буде заведено широке місцеве самоврядованє в повітах, волостях і селах; 4) коли місцеве самопорядкованє буде переведено так, що округи, по яких поспіль жиють люди одної національности, мати-муть право заводити таке самопорядкованє, яке відповідати-ме їх національним потребам; 5) коли в державних установах строго додержувати-меть ся порядок пропорціонального представництва; 6) коли адміністрація по всіх установах силою спеціяльного закона мусить признавати права всіх народів на свою рідну мову.

Отже зорганізоване українство стоїть на ґрунті признаня повного забезпеченя прав національних меньшостий на вільній Україні, хто-б та меньшість не була. „Бо ми не на те — як пише проф. Грушевський в своїй статі „Народам України" — цілими поколінями боролись і страждали за права нашого народу, щоби з хвилею, коли його права будуть здобуті, поставити иншу мету — приборкуванє слабших народностий і панованє над національними меньшостями великої української землї.

„Ми не на те доводили права кождої народности на її національне самоозначенє, аби тепер відмовляти якійнебудь народности свого права. Навпаки, терплючи національний гніт на собі, ми завше виступали в обороні кождої найдрібнійшої народности, завше несли прапор справжнього визволеня всім народам в найтяжші часи неволі. Будемо-ж і надалі твердо і високо тримати в своїх руках наш чистий прапор вільности народів! Будемо спільними, зорганізованими силами оберігати сей чистий прапор від заходів темних і несьвідомих сил, заплямувати його брудом шовінізму!

„Але хай не ставлять перешкод вимогам житя! Нехай відкинуть централістичні дражливі вигуки! Нехай з пошаною прислухають ся до вимог українського народу — „автономія Україні!" Нехай всі острим мозком і отвертим серцем зрозуміють потребу для Росії федеративної републики!"

Слава російській федеративній демократичній републиці!

Слава національно-територіяльній автономії України!

Г. С.

*) Чернигівщина: Від 1868 до 1891 р. — зібрано 187,600,000, витрачено 98,700.000, не вернуло ся 88,900.000 карбованців.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

З причини Різдвяних сьвят вівтіркове (з дня 8. січня б. р.) число „Свободи" не вийде.

Часописи з України.

Вчера до редакції „Свободи" наспіли отсї часописи: роменська **„Наша Спілка"** (ч. 53, з 4. жовтня 1917 р.); уманська **„Вільна Україна"** (ч. 14, з 2. вересня 1917 р.); вальський **„Український Голос"** (ч. 34, з 8. жовтня 1917).

„Український Голос", як ми вже доносили, видає Виконавча Рада Українців XII. російської армії. З початку ся часопись виходила в Ризі, та коли Ригу заняли Німці, часопись перенесено до міста Валк, в ліфляндській губернії (Садова ул., 19).

Нежонаті пійдуть на перший поклик.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 4, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Генерал Кравдер заявив, що до американської армії будуть покликані мущини, які належать до першої військової кляси, отже ті, які своєю працею нікого не удержують. Він каже, що I. кляса дасть державі потрібну армію. З тої причини він зажадає додати до військового закона, щоби всіх мущин, які з днем 5. червня 1917 року скінчили 21-ший рік житя, поставити перед асентирунковою комісією, а також побір в ріжних стейтах і округах аби відбував ся на основі числа мущин I. кляси, а не на основі населеня.

В грецько-католицькій церкві в Дітройт ллєть ся кров.

До новинки про церковні непорозуміня між українськими греко-католиками в Дітройт, Миш., яка була поміщена в „Свободі" (ч. 154, з 29. грудня 1917 р.) дістаємо деякі обширнійші поясненя від наочного сьвідка розправи парохіян з о. Мироном Стернюком. Сей наочний сьвідок пише:

Від довшого часу в Дітройт, Миш., панують непорозуміня між бувшим о. М. Стернюком і парохіянами. Відколи до Дітройт прибув о. Стернюк, відтоді парохія почала упадати і морально і фінансово. Се треба завдячити господарці о. Стернюка, бо від першого дня прибутя до Дітройт він почав робити роздор між громадою. Найперше йому не сподабав ся старий церковний уряд, а відтак сьвідомійші члени парохії, котрі бажали добра для церкви і народної справи. Опісля почали ся процеси. Того громаді було забогато і вона оскаржила о. Стернюка перед висшою церковною властию. По довшім часї висша церковна власть, в особі адміністратора о. Петра Понятишина, згодила ся на просьбу громади забрати з Дітройт о. Стернюка, а на його місце призначено о. Михайла Гурянського. Але о. Стернюк не повинував ся приказови церковної власти, оставляючи ся дальше в Дітройт, за що його суспендовано від сповнюваня сьвященичих функцій. В нелегальний спосіб він відправляє богослуженя вже пять місяців, і пять місяців туманить людий.

В неділю, 23. грудня 1917 р., около 10. години рано зібрала ся часть парохіян, які гуртують ся коло о. М. Гурянського, і всї разом пійшли до церкви св. Івана, щоби відти, зі своєї церкви, прогнати суспендованого о. М. Стернюка. Вони прийшли до церкви і кілька відважнійших женщин пійшло впрост до захристії; за ними гурмою подали ся мущини. Женщини пустили ся до о. Стернюка з криком: проч відси, заволоко, бо ти тут не маєш права; а одна женщина навіть вцідила йому кулаком в ніс так, що аж певно сьвічки йому в очах стали. Повстала бійка, а в тій хвили зза престола вискочило двох детективів і з револьверами пустили ся до людий. Та заки зорієнтовано ся, з ким мають ся до діла, то деяким кров поляла ся з голов! Скалічено одну женщину і одного мущину. Люди подали ся взад, а тимчасом на дверях стали детективи, і нікого не пускали з церкви. Зараз приїхали полісмани і патрольна та забрали 10 осіб (7 мущин і 3 женщини). Але як скоро забрали, так ще скорше випустили, коли по них прийшов о. М. Гурянський з адвокатом. На другий день було переслухане, а властиву розправу відложено на два тижні пізнїйше. Судія зажадав 500 долярів кавції за всїх. Справу відложено тому, що на переслуханю не було о. М. Гурянського, який має доказати, що о. М. Стернюк є дійсно суспендований церковними властями, а тимсамим не має права сповняти сьвященичих функцій.

Винайдено лікарство проти запаленя легких.

Др. Джан Д. Робертсон, комісар здоровля в Шікаґо, Ілл., повідомляє публично, що славний лікар, др. Дж. С. Розенав, винайшов сировицю, яка помагає проти запаленя легких. Першу пробу переведено з успіхом. Її зроблено на одній хорій дівчині. На слїдуючий день по защіпленю сировицею хора дівчина цілком виздоровіла.

Брак опалового матеріялу; в Огайо рубають овочені дерева.

Великий брак угля в стейті Огайо причинив ся до того, що тепер в деяких місцевостях люди рубають овочеві дерева і палять ними в печах. Брак угля є великий.

„Нема тепла — нема ренту".

У більших містах Злучених Держав настала тепер така страшна кріза, якої певно ніколи ще не було. Настали сильні морози, а нема угля, щоби можна опалити дім. Богато людий вмирає від перестуди, бо в мешканях свище вітер.

Се відбиваєть ся тепер на властителях тих домів, які своїм коштом опалюють мешканя. Так приміром в Ню Йорку трафило ся кілька случаїв, що мешканці не хотїли заплатити властителеви дому надежитости за мешканє. Властитель прийшов по „рент", а мешканець заявив йому, що „ренту" не дасть, бо в його хаті зимно. „Нема стіму — нема ренту".

Сліпий сьвященик.

В Балтімор, Мд., за згодою папи римського висьвячено слїпого сьвященика, о. Ґ. Веслінґа. Веслінґ стратив зір тому девять лїт через вибух експльодуючих матерій в лябораторії бофаловської колеґії.

Індіяни напали на зелїзничий поїзд.

В околици Токсон, Арізона, шайка зоружених Індіян напала на зелїзничий пасажирський поїзд і почала його острілювати. Убито около 30 пасажирів, між ними кондуктора і служачих. Індіяни розірвали шини і тим способом змусили машиніста здержати поїзд. Відтак обрабували пасажирів і повтікали.

Справлене похибки.

В попереднїм числї зайшла похибка в нотатці п. з. „1.250 днів війни". Замісць „5-та зима" має бути **„4-та зима"** (теперішна зима є 4-та від початку війни в Европі).

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Проти жидівських погромів на Україні.

Нюйорський жид. „Форвертс" доносить, що українське правительство в Киеві дало дозвіл на сформоване військової організації, яка боронила би Жидів перед погромами.

Зелїзнича катастрофа в Галичині.

З Амстердаму доносять 1. січня 1918 року, що недалеко Самбора, в Галичині, лучила ся зелїзнича катастрофа, в якій кілька осіб понесло смерть. Пасажирський поїзд їхав з цілою силою пари, наслідком чого повстав огонь, який ушкодив машину і через се машиніст не міг здержати поїзду.

Церква в Тарнаві згоріла від метеору.

Наслїдком упадку метеору в Тарнаві, добромильського повіту в Галичині, згоріла недавно побудована церква. Метеор (кусник небесного тіла) упав на церкву в полуднє. Се бачило кілька осіб, які недалеко пасли худобу. Заки люди збігли ся на ратунок, полумінь обгорнула цілу церкву, з котрої за кілька годин остав ся лиш попіл, в якім лежали зтоплені дзвони і погнетені металеві части вівтаря. Метеор запав ся кілька метрів у землю.

Знищене старинних церков і костелів у східній Галичині.

Війна не щадить нічого; вона лишає за собою лише знищеня. Так приміром зі старинних памяток у східній Галичині сьвятостаниславівський костел оо. Францішканів коло Галича зістав зметений із землї. Сей костел ще в XIII. столїтю побудовано яко церкву, але відтак польські магнати замінили його на костел.

Дуже потерпів костел оо. Домініканів у Болшівцях. Стріли спричинили огонь, який знищив дах і ціле внутрішне уряджене, мури значно ушкоджені, а часть головної фасади збурена. Церква стоїть ненарушена.

В Станиславові лише німецька церква з XIII. столїтя трохи ушкоджена. Натомість в околици згоріло кілька церков. В Крехівцях згоріла церква, в Дрогомирчанах — церква, в Богородчанах — дві церкви.

В Бережанах церква має вилом в головній копулї, а костел ненарушений.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Чому Чехи відмовили ся від участи в австрійськім кабінеті.

Роменська „Наша Спілка" (ч. 53, з 4. жовтня 1917 р.) пише: У Відни, як доносять амстердамські ґазети, велике заінтересоване викликала приватна авдієнція цісаря Карла з провідником соціялістів, д-ром Пернерсторфом, якому цісар запропонував портфель у новім кабінеті. Др. Пернерсторфер правдоподібно згодив ся приняти портфель міністра праці або народного здоровля. Переказують, що австрійські соціялісти страшенно обстоюють кандидатуру Адлера яко свого представника в майбутнім кабінеті, али проти сеї кандидатури різко виступили придворні партії, вважаючи за неможливе, щоби міністерське крісло заняв „батько убийника" премієра. В розмові з видатним діячем чесько-словацького руху співробітникови лондонського „Таймс-а" вдало ся розвідати причини, на основі яких чеські громадські круги категорично відмовили ся взяти участь у формованю австрійського кабінету. Чеський лідер заявив: „Ми знаємо, що головним завданєм уряду в теперішній хвили є сформоване коаліційного кабінету з тим, аби у його склад війшли представники всїх національностий. До теперішного кабінету входять лише представники Поляків; нема сумніву, що др. Зайдлер запросить до кабінету також Українців, полуд. Славян, Румунів та Італійців. Всї ті національности — на мою думку — можуть взяти участь в уряді длятого, щоби поліпшити свої найблизші завдання. Кожда з тих національностий є лише частиною великої закордонної нації і знає, що повне її визволенє залежить від сих великих народів. Тому і політика їх представників у парляменті в сім значінню не може мати дійсного вплив у. Що-ж до Чехів то вони тепер в ізольованій ситуації. Заграничної помочи їм ні від кого ждати, і кождий Чех, що входить в склад кабінету, може лише пошкодити визвольному рухови Чехів, коли се питанє обговорювати будуть на мировій конференції".

Вислід голосованя в XII. російській армії.

Голоси XII. російської армії при виборах послів до всеросійських установчих зборів розбили ся як слїдує:

Большевики — 202.800 голосів; злучені соціял-революціонери — 122.860 голосів; українські соціял-революціонери — 39.880 голосів; кадети — 6.390 голосів.

Сибірський кабінет.

Кабінет сибірської републики, з осідком в Томску, сформовано як слїдує:

Потапін — премієр кабінету; Керенський — міністер справедливости; Серебренніков — міністер внутрішних справ; Макулін — міністер просьвіти; Струмпф — міністер рільництва; Сторов — міністер торговлї і промислу.

Заграничча торговля Японії за 1917 рік.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 4, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Заграничча торговля Японії в 1917 році виносила понад 2.600.000.000 енів (1.300.000.000 долярів), з чого більше ніж 1.600.000.000 енів припадає на вивіз, а 1.000.000.000 енів на ввіз. Загальний зріст був 40% більший ніж в 1916 році. Торговля зі Злученими Державами значно скріпила ся, бо аж 6%.

Галіфакс жадає, щоби Канада заплатила всї кошти.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on January 4, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Посадник (майор) міста Галіфаксу, в Новій Шкоції, заявив, що за катастрофу, яка там лучила ся 6. грудня 1917 року, мусить відвічати канадійське правительство. Нині в Галіфаксі є 20.000 бездомних, а доми для них мусить побудувати канадійське правительство. Кошти удержуваня хорих і научуваня слїпих мусить понести Канада і Англія. Вони також мусять відбудувати знищений промисл.